

MAGYAR KURIR

Bétsből, Kedden, Junius' 8-dikán 1819.

Frantzia Ország.

Megegyezve erőssítik a' Párisi újságok, hogy a' Király a' jövő Augustus' 25-dikén meg fogja magát koronáztatni.

Legtöbb dolgot adott mostanság a' Frantzia közönség' figyelmének a' Számkivettettek' állapotja, mellyet különböző szempontról néznek az emberek, aszszereént, mint kinek kinek gondolkozása hozza magával. Megirtuk közeli levelünkben, hogy a' Ministerek egyáltalában ellenzik azt, hogy a' Törvényhozó kamarák magokat ezen dologba avassák. Továbbá ugyan ők azt se akarják telyességgel, hogy a' Király maga *in massa* visszahívja a' Számkivettetteket, hanem csak lassanlassan most egygyiket, majd a' másikat. Végre abban a' tekintetben is különbséget akarnak köztök tenni, hogy kik számkivettettek a' Bonaparte' *Elbáról* lett visszajövelekor bizonyított magokviseletekért, kik pedig azért, hogy a' szerentsétlen XVI-dik Lajos Királynak megölettetésére voksoltak volt. Az elsőkre nézve úgy gondolkoznak a' Ministerek, hogy ezeknek engedheti a' Király a' visszajövetelt, de csak külön külön, és ha megigérik, hogy a' Király eránt hűséget bizonyítanak és magokat semmi elleneczélzó próbatételekbe, nem avatják. A' mi a' második rendbélieket illeti, erőssítik, hogy ezekre nézve ekképpen nyilatkoztatta volna ki magát a' Király az egygyik Ministeri Tanátsban: „Hogy valamint Testvére megölettetésért eleinten, hogy annak testamentomát

„betöltesse, senkin semmi boszszút állani telyességgel nem akart, és azt se akarta „megengedni, hogy azok a' kik annak „megölettetésére voksoltak volt, számkivettessenek: úgy azolta, minekutánna „ezeknek számkivettetése törvényesen ki- „mondattott, soha nem akart 's ezután „se akar oly jóvállást (projektumot) a' Tör- „vényhozó kamarák' elejébe terjesztetni, „a' melly ezen kamarák által a' nevezett „számkivettettek nézve egyszer kimon- „datott törvénynek visszavettetését illet- „né.“ — Minister *Desollesnek* a' volt ugyan ezen tanátsban kinyilatkoztatott vétkedése, hogy az által, ha ezen Számkivettettek *in massa* visszahívattatnának, az idegen Hatalmasságokban is kedvetlenség gerjesztődhetne. De a' mellyek mind olyan tekintetek, hogy a' Számkivettetteknek időnként való és személlyes visszahívattatásokat ellenzeni, éppen nem fogják. — Mondják, hogy minekelölte ezen fontos tárgy a' Követek' kamarájában elő fordúlt volna, *Decazes* és *Deserre* Ministerek, a' főbbeket ezen kamarának tagjai közzül, és az olyanokat, kiknek beszédjeikre a' többek is leginkább halgatni szoktak, a' Királynak és az egész Ministeri Tanátsnak részéről, előre tudósították volna.

Nem régen a' két *Seversek* departamentjében a' Plebánusok 's ezeknek Vikariusaik, nem akarták megengedni az eltemettetést a' Protestánsoknak, sőt még az olyan Catholicusoknak se', a' kik utolsó kenettel való élés nélkül haltak-meg. A' Préfektus tehát a' Polgármesterekre bizta

Május' 5-dikén kiadott rendelése által, hogy a' Polgári törvényes könyvnek 77-dik és 81-dik Cikkelyeit, 's a' Respublika' 12-dik esztendeje' Prairialjának 23-dik napján költ Végzést, hajtsák végre, a' melly Cikkelyekben és Végzésben a' mondatik, hogy a' Papek és Vikáriusok a' temetőhelybe való eltemettetést senkitől semmi fogás alatt meg nem tagadhatják. Mikor efféle törvénytelenések előfordulnák, így szoll a' Préfektus a' Polgármesterekhez intézett Rendelésében, nem kell a' törvénynek betöltetésével tétovázni. A' Polgármesterek' kötelessége, egy szóval, az, hogy a' holtaknak eltemettetését megparantsolják, 's a' törvényeket betöltsék.

B r e s t b e n hasonlóképpen nem rég' történt, hogy az ott őrizeten lévő katonák között egy Kapitány *Duellálásközben* megölettetvén, ezért az odavaló Papság néki az eltemettetést nem akarta megengedni, melyre nézve a' holt testet csak a' Polgári és Katonai Tisztviselők temették-el, közönséges halotti pompával ugyan, de a' Papságnak minden részvétele nélkül.

Az ellen a' Generális D o n a d i e u ellen, a' ki 1816-ban a' Grenoble' vidékein támadott népzendülésnek letsendesítése által magát nagyon nevezetessé tette volt, kemény panasz érkezett a' K. Fő Prokurátor' elejébe, melly panasz, az akkori Grenoblei (most Calvadosi) Prefektust Montlivault nevű Grófot is érdekli. Summás foglalatra az ellenek való vádnak ez: A' Didier' özszeesküvése' alkalmatosságával a' mondott esztendő' Májusának 5-dikére virradó éjjel, a' Grenoble környékein lakó parasztok bizonyos nyughatatlanok által fellázasztódván az Országlószék ellen fegyvert fogtak vala. A' nevezett két Előljárók tehát a' departamentet azonnal hadi állapotban lenni kihirdették, 's egy Katonabiztosságot is neveztek-ki, hatalmat adván néki,

hogy annak a' háznak lakosait, melyben Didier megtaláltatna, azonnal kardra hányathassák, sőt azalatt Párisból Decretoriai Hatalmat vettek, melynél fogva Május' 9-dikén oly hirdetést adtak-ki, hogy azon lakosok, a' kik magoknál valamely lázzasztót vagy fegyvert eldugnak, magok Katonabiztosság' elejébe adattatnak 's házaik lerontatnak. A' Katonabiztosság mellé pedig egy Hadi Tanács is adattatott a' végre, hogy azon személyekre, kik a' támadásban részt vettek, ítéletet mondjon. Ezen Hadi Tanács még azon napon (Máj. 9-dikén) 21 személyeket ítelt halálra, kik között két, 18 és 19 testvér ifiak, és egy 16 esztendő's ifjú, találtattak. Kettőnek ártatlanságát azonban ezen emberek között, mindjárt az ítéletnek kimondása után, maga ezen Tanács megesmervén, oly rendelést tett, hogy ezeknek megölettetése halasztódjék-el. De nem tudják miből, felejdékenységből-é vagy pedig gonoszságból, a' többeknek megölettetése után négy napmulva ezen ártatlanok is megölettetek. — Ezen panasz a' megöletteteknek atyok', annyok', vagy özvegyeik' nevében érkezett a' Fő Prokurátor' elejébe. — A' Journal-des-Debats azonban keserves panaszszal hozza-fel a' nevezett Generális és Gróf' ügyére nézve, hogy a' kik azon időben oly dolgot tselekedtek, mellyért nékiek egész Frantzia Ország' köszönettel tartozna, 's a' mellyért akkor a' nevezett Gróf Statustanácsosságot, a' Generális pedig Lajos-keresztet kapott, most ekképpen vádoltatnak — 's egy felelelet és motskot nem esmerő Generális ellen (ezek a' nevezett Ujság' szavai) per indítatják!"

N a g y B r i t a n n i a .

A' Persa Nagy Követ megengedte nem régen a' véle lévő, Cirkassiai rableánynak, hogy husznál több Anglus fő asz-

szonyságokat kitakart ábrázattal magához hotsáthasson, a' kik megvallják felőlle, hogy ha egy kevésse sugarabb volna, nem tsak szép, hanem nagyon szép aszszony személy volna. Nagy illendőséggel viselte magát vendégei eránt; tudott vélek szépen beszélgetni.

Május' 20-dikán fényes Követségi Udvarlások voltak a' Régens Princznél. Előbb a' Frantzia új Követet Marquis L a t o u r - M a u b u r g o t vezette Lord Castlereagh a' Princz' elejébe Követségi teljes hatalmú levelének bemutatására. — Fél óra mulva jött véghetetlen pompázással a' Persa Nagy Követ M i r s a A b u l H a s s a n C h a n is. Ötet a' Királyi Udvarba lett érkezésekor Hertzeg M o n t r o s e fogatta, 's azon szálába vezette, melyben a' több Követek előre össze- gyülekeztek vala. Innen a' Fő Kamarás azon thronusos szobába vezette, hol a' Régens Princz a' thronuson ülve várta. Közelitvén oda a' Nagy Követ, a' Princz a' thronusról leszállott 's néki néhány lépésnyire eljébe ment. A' Princznek jobbjá felől Lord Castlereagh, 's körül- llette a' több Ministerek 's az Udvari egyéb nagy emberek állottak. A' Nagy Követ Anglus nyelven intézte beszédjét a' Princzhez, melyre ő Királyi Hertzeg- sége szokott kegyességgel felelt. Az aján- dék, mellyet a' Nagy Követ a' maga Urá- tól hozott, egy oldalszobába vala leté- telve, és állott: egy gazdag készületű kardból, egy emaillos arany piksisből, külömbkülömb nagyságú Kaschimir Schá- lokból, drága szőnyegek, jóféle gyön- gyökből, drága kövekből, a' Persiai Ural- kodónak képéből, 's egyéb effélékből. Ezen ajándékokhoz járultak még né- hány vállogatott szépségű Arabs Csödö- rök, mellyek az audientziai pompa alatt a' Királyi kastély Udvarán állottak.

A' Ministerek Május' 18-dikán neve- zetes tsatát nyertek-meg az alsó házban

az Ellenkező rész ellen. T i e r n e y ezen napon tette-meg azon jóvallását melyhez jó ideje hogy készült, 's a' melynek sum- más foglalata ez volt: Hogy ezen ház- közönséges biztossággá által változván, vizsgálja-meg az Ország' állapotját. A' tárgynak nevezetessége nézve rendkívül való sokasággal öszszegyültek vala mind két rész' tagjai; 555-re telt a' jelenlévők száma; fontos beszédek fordultak elő va- lamint az Ellenkező ügy a' Ministeri rész- ről is. Végre voksolás vetett véget a' vetekedéseknek, melynek resultatuma, mint előre is tudni lehetett, a' lett, hogy a' 'T i e r n e y' jóvallását a' többség visz- sza vetette; az ő pártfogóji 178-tzan, jó- vallásának ellenzőji pedig 357-ten voltak. — Nagyon megkülömböztették részint fon- tos részint vagdalódzó beszédjeik által magokat Lord Castlereagh és Canning. —

Ezen jóvallás, így szollott Lord Castlereagh, egyenesen tsak ellenünk Mi- nisterek ellen van intéztetve. A' mi en- gem' magamat illet, nem kívánnék Mi- nisteri helyemen egyszempillantatig meg- maradni, ha egyszer a' Fejedelem, ezen ház' és az Ország' bennem helyheztetett bizodalmat, elvesztetem volna. De nem félünk mi, én és Collegáim, semmi meg- vizsgálattástól. Ha a' Ministerek, mint a' jóvallást feltett Orátor Ur erőssité, ily sok ideig ügyetlenül folytatták Minis- teri foglalatosságait: miért halasztotta a' tisztelt Orátor Ur a' maga jóvallásának megtételét ily sokáig? Miért szunnyado- zott mostanig? Ha a' mi Ministereinknek magokviselete, mellyet a' lefolyt hadako- zás alatt kimutattak, megvizgáltatik, méltónak fog az a' nemzethez találtatni. Azt mondja a' tisztelt Orátor, hogy Ministe- reinknek semmi plánumjok semmi syste- májok nintsen. Mi azt kérdjük tőlle, hogy hát az ő plánuma és systemája ezen jóvallással mitsoda? Nem egyéb, hanem tsak az, mint nekünk látszik, hogy sere-

gével és követőivel egy nagy hadi parádét tartson. Eme' tisztelt Urak tova a' véllünk szembe lévő (a' Ministerekkel ellenkező) padon, tsupa Mahratt-összszövetkezések valának, a' tisztelt Orator Ur' érdeme pedig abban áll, hogy, mint ezeknek vezérjek, a' Chaos (zürzavart) rendbe szedte. Most már csak annak meghatározása van még hátra, hogy a' tisztelt Orator Ur és barátjai tették-é a' hazára nézve magokat érdemesebbekké, vagy pedig a' Ministerek? — Végezetre nagyon hathatós hangon megmutogatta Lord Castlereagh, hogy a' Fejedelmek mostani szoros összszövetkezésének telyességgel semmi nyughatatlankodtató célzása nintsen; 's a' Történetírás ennél szentebb összszövetkezést soha elő nem mutathat. A' Fejedelmek fegyvert fogtak vala azért, hogy a' Frantzia revolúziót, 's a' száraz Európai egyéb Országokra ez által kiöntetett pestist, megzabolázzák. De az a' céljok, hogy Frantzia Országot semmivé tegyék, soha se volt; sőt a' közönséges egyenlőség mértékének fenntartatása kívánnya azt, hogy Frantzia Ország azon hatalmas állapotban megmaradjon, melyre őtet a' természet helyhezette. — Lord Russell azt hozta-fel ellenvetésül a' Ministernek ezen utolsó szavaira, hogy eszserént, ha tudniillik, csak a' revolúziós Frantzia Országot akarták a' Ministerek semmivé tenni: céljokat telyességgel el nem érték, minthogy azok a' revolúziós princípiumok, mellyek ellen *Burke* oly buzgón tsatázott volt, most nagyobbban uralkodnak Frantzia Országban, mint valaha uralkodtak.

Büdöskö-füstölési-készület.

Valamint az Orvosok úgy a' Nemorvosok is jól tudják már, hogy melly hasznos orvosi erővel birjon a' бүдöskőnek gőze, ha ahozalkalmaztatott készület' segedelmével a' test véllé füstöltetik. De éppen így tudva van az is, hogy az ezen füstöléshez kívántató készületet, vagy alkotmányt eddig csak Bétsből lehetett nagy költséggel megvitetni, és hogy éppen ezen drágasága okozza, hogy oly módon el nem terjedhet 's oly számossá nem lehet, mint kívánható volna. Hogy tehát ezt hazánkban minden Orvosok lehető oltsón megszerezhessék, ezennel hírül adja az Alólirt, hogy egy idevaló Orvosnak igazgatása alatt, a' ki egy ilyen füstölő készületet maga is leghasznosabb következással tart, ilyeneket oly tökéletesen készített, hogy a' Doktor *Gales* által Párisban feltaláltatottaknál 's Doktor *de Caro* által az Austriai Státusokba általplántáltattaknál semmivel nem alábbvalók. Egy ily egész készületű alkotmánynak árra, a' bepakkolást is belészámálván, Conv. pénzben 150 forint. Azon Orvos Urak, kik magoknak ezt megvitetni kívánnyák, járuljanak vagy az előttök esmeretes idevaló kereskedő házakhoz, vagy pedig frankozott levelekkel egyenesen magához az Alólirthoz, melly esetben néki, az elküldés' módját is, megírni ne terheltessenek. Minden illy készület mellé egy rajzolat, egy modella, 's a' felállítás', sőt, ha kívántatni fog, a' véllé való bánás' módjáról is, egy előadás, leírás, adatik. Pest, Május' 1 - ső napján 1819. — Vogel S. A. Privilegiált Házbitor-Fábrikás.

Száz forint Conventiós pénzért adtak Váltó czédulában: —

Jun. 4 - dikén $248\frac{2}{3}$ — 5 - dikén $248\frac{2}{3}$ — 7 - dikén $248\frac{2}{3}$ —
* * *

A' marhahúsnak fontja, Bétsben, Juniusra, 18 krajtzárra határoztatott.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Tekintetes Kis - Csoltói Ragályi István Ur T. Ns. Borsod Vármegye Ord. Vice-Ispánja Május' 17-dikén letette számos Uraságoknak jelenlétekben Miskolcra a' Magyar Theatrom talpkövet, 's ennek alkalmatosságával a' theatrom' célzásáról tartott szép és gyökeres beszédje által sokakat felindított ezen nemzeti intézetnek felsegállítására. Adjon Isten Hazánknak sok olyan Vice-Ispányokat, a' kik sok ilyen nemzeti intézeteknek talpkövet tegyenek!!!

* * *

Pesten e'folyó hónap 1-sőjén a' Müller remek darabját „die Schuld“ adta elő a' Nemzeti Játzó társaság Katona Ur fordítása szerint ezen cím alatt: a' Bűn.

* * *

Gróf Szlavnitzai Sándor Vincze Cs. Kir. Kamrás Ur elvesztette Május' 31-dikén Budán a' maga kedves Hitvesét született Szapáry Anna Grófaszszonyt, Csillag-keresztes és Palotás Dámát, a' Budai Aszszonyi jótévő Egyesület' előülőjét, 's kormányozóját, minden jónak és buzgó előmozdítóját, 's a' szegénységnek szánakozó gyámolítóját. Tsak 56 esztendőkre terjeszthette minden aszszonyi virtusokkal tündöklő életét a' kegyes Grófné.

N. Hont Vármegyében Bath mező városában, a' melly 1774-ben is tsaknem egészszen elégett vala, Május 14-dikén ismét szörnyű kárt tett a' tűz; 107 ház, 20 csür, 's a' közel lévő szőlőhegyen 14 pincze lett hamuvá. E' nem vala elég, hanem a' pislogó tűz a' következett napon ismét lángot vetvén, újabban 35 házakat tett hamuvá, 's ezekkel egygyütt a' R. Catholicusok' templomát is megemésztette.

Hasonló tsapás érte a' Posonyi Újságlevelék szerint ugyan N. Posony Vármegyében Május' 22-dikén ójtzaka Kuchel nevű falut, a' hol, mint gyanitják valamelly rossz hírben lévő embernek vigyázatlansága által egy tsürben tűz támadván, oly nagy sebességgel erőre kapott és elterjedett, hogy már a' 10-dik ház égett mikor az emberek a' mély álmából felébredtek, 's alvó ágyaikból felszökdvén, nem holmieknék hanem tsak életjeknek megtartásán iparkodtak, 's úgy, mint feküdtek minden öltözet nélkül az utzára kifutottak. 116 ház, 52 csür, sok jármos és fejő marha 's szántóvető készület hamuvá tétetett. Hogy az egész falú a' tűz prédájává nem lett, leginkább N. Posony Vármegye Perceptorának Zeicz József Urnak köszönik, ki a' szomszéd faluból többed magával oda szaladván, 's Kolman János Káplány Urnak segedelmével az embereket az oltásra buzdította. Emberek is égtek oda. Egy anya a' fiájával és leányával megfulladott. Egy 14 esztendőös leányzó, midőn egy udvaron az attyát szívszakadva kérné, hogy életét ne tegye-ki a' veszedelemnek, 's utánna az égő házba is beszaladott volna, ott leroskadván, maga özszeégett. Egy harmadik házban is özszeégett egy fijú. Hét ember oly sebeket kapott, hogy utolsó Szentséget adtak nékik, 's kevés reménység van életbenmaradhatássokhoz. Melly szerentsétlenek legyenek ezen falú lakosi, megitélhetni abból, hogy tsak annyi ideje, miolta már egyszer elégtek, hogy még fel se' épültek egészszen, 's most újabban elégtek.

E r d é l y.

Kolosvár Május' 25-dikén.

A' szép mesterségek jótévő befolyások, a' szív felemelésébe, az indulatok' kormányába, 's a' szenvedelmek (passiok) neme-

sítésébe, tagadhatatlan. A' muzsika bájoló hangjai, szelid és kellemes lágyságot öntenek annak indulatjaiba, kit külföldben a' természet komolyabbá 's társágtalanabbá alkotta, 's kiderítik homloka' ránczait. Az orgonának 's véle elegyedett éneknek ömledezései 's a' *Haydn*' teremtő lelkének *Teremtése* egyformán emelik lelkünket 's egyész valónkat felsőbb Sphaerákba 's a' Teremtőhöz. — Hazánk figyelmét 's egész szemeránnyát a' nevelésben mind eddig csak a' mélyebb 's felsőbb tudományokra függeszté, — 's igen helyesen is, a' mennyibe mindig ezeké az elsőség, — mostan pedig a' felébredt hazafi Lélek, meghatva a' szép mesterségek' bájoló hevétől, hódol a' Muzsának, 's rendre emel nékik oltárokat. Hazánkba mind ezek közt a' Muzsika áll még a' tökéletesülés' leg alsó fogán; valóban ugyan némely nagyobb városainkban jelesek is; de ez még nem tevé, hogy az újabb felsőbb muzsika Hazánkban közönségessé lenne; azomban régi együgyü énekeink, mellyek ez előtt csak két tizeddel is oly igen érdeklék szívünket, nem elégítik ki többé finomult érzeményeinket 's puhultabb indulatainkat. Érzék ezt Hazánknek elsőbjei, 's vezéreltetve a' hazafi Lélektől, igyekezeteiket, egy oly Intézetnek felállítására szentelék, mely által a' nemzeti muzsika 's Opera a' tökéletesülés azon pontjára emeltessék, mellyen a' több mivelte nemzeteké áll, 's Játékszíni énekeseink itt nyerjék mint egy muzsikai neveléseket 's kimivelődéseket. Nagyjaink vetekedének a' kívántató áldozatok tételében, 's hogy e' nemes Intézet' felsegállításában mentől többen részt vehessenek, kevés idő alatt két Játékot adának e' hazafi célra, itt Hazánk fő városában, a' Gróf Rhédei László Ur Játékszínjében. Az első vala Zrinyi Miklós, mellyet a' koszorus *Körner* kidolgozása szerént helyesen eltalálva fordított

Mélt. *P. Horváth Dániel* Ur, 's még helyesebben játszá a' Nagy Hazafit a' Nagy Zrinyi személyében. A' második Játék (Május' 17. dikén) vala *Hunyadi Mátyás* érzékeny Vitézi Játék 4 Felvonásban, mellyel csak tavaly ajándékozá meg nemzetünket *Weidman* Bétsi Szín-Játszó, 's most idősbb Gr. *Teleki Ferentz* Ur fordított. A' Játéknak egész előadása remek volt 's a' Nézők elragadtatva, mind a' Játékban elomlott hazafi Lélekről, mind az előadás kellemeitől, a' legtellyesbb mértékét érzék az örömnök. Mind egyik játszó egyformán osztozott ugyan a' ditsőségben 's minnyájan említést érdemlenének; de a' rövidség csak a' főbb személyeket parantsolja említeni, mint kik leg inkább emelék remek előadásokkal az egésznek betsét. Gr. *Csáky József* (Hunyadi Mátyás Magyarok Királya), — Gróf *Teleki Ferentz* (Zápolya Imre Fő Hadivezér), — Gróf *Bánffy Dénes* (Kálai György), — *P. Horváth Dániel* Ur (Rozgóni), *Deáki Samuel* Ur (IV-dik István Moldovai Vajda), Gróf *Csáky Józsefné* (István Vajda Felesége), — *B. Vesselényi Polixena* (ezeknek Leánya), — 's Gróf *Bethlen Ferentz* (Berengai ifjú Moldovai Hertzeg), — kellemesen lépék meg a' nézőket 's mesze felyül haladák a' leg mérészebb várakozásokat is. — E' két Játék Jövedelme tetemesen segíté az Intézet tőkepénzét. —

Háromszori Hála a' felserkent hazafi Léleknek!!! Melly édes reményekre hatalmaz, 's melly fényes 's szerentsés jövedővel biztat ez minket!!! —

L i t e r a t u r a.

Oesterreichs Tibur, oder Natur- und Kunstgemälde aus dem österreichischen Kaiserthum; mit Beyträgen von Josef von Hammer, Schuller, Tratinnik, v. Berzeviczy, Eissl,

Mitterdorfer etc. etc. Herausgegeben von Franz Sartori, mehrerer gelehrten Gesellschaften Mitglied. Mit vier Kupfern und einer Vignette. Wien 1819. bey Anton Doll.

Szerentsés gondolatja volt az Kormányszéki Titoknak Dr. Sartori Úrnak, ki magának ezen munkái által: *Vaterländische Blätter, Naturwunder, Länder- und Völker-Merkwürdigkeiten, Reise durch Innerösterreich; Mahlerisches Taschenbuch*, az Ausztriai Birodalombéli Litteraturára nézve nagy érdemeket szerzett, hogy közelebb az itt utól említett munkáját hat esztendőök lefolyása után *Tibur* név alatt Medéa bájoló erejével ujítsa meg. Melly feltserelésnek ígésző szépsége nem egyedül a' tzim megváltoztatásában áll, hanem a' hajdani úgy neveztetett *Mahlerisches Taschenbuch* mind külső formájára mind belső érdemére nézve mintegy ifjui erőben jelenik meg. Hogy a' tzim jól választatott, az előbeszédből ide kivett költői festés bizonyítja. „Itt (Tiburban) még „most is tátott torokkal áll a' Neptun barlangja, itt lövellik a' vizet a' Szökőkutak, itt tajtékzik az Anio, itt langyán „lengedez a' szellő, itt tiszta a' levegő, itt „a' leg szebb élő fák árnyékai fogják bé „a' helikoni ligetet, itt a' leg kedvesebb „illatú virágok ékesítik a' legpompásabb „gyepszönyeget. Ezek a' víz esések, ezek „a' kősziklák, ezek a' tsendes lejtők, ezek „a' setét mőhval fedett ligetek, ezek a' „vidám dombok, a' madarak Conczertjeik, ezek a' barlangok és üregek, ezek „a' Templomok, Győzedelmi-kapuk, Emblémjelek és majorok, és ez az Anio melly „a' Horátz énekeiben mindég foly, ezek „azok azt ígésző szépségek, mellyek hajdan Romát Tiburba tsalogatták.“ Ausztriának is vagynak pompás barlangjai és Salzának, Traunak a' Dunának és az Al-

bisnak is vagynak vízesései, Ausztria déli részén is megterem a' Narants és a' Gesztenye, Magyar Ország szőlő hegyein a' víg élet mosolyog, Tyrolnak, Stiriának és Karinthiának is vagynak hegyei és kősziklái, Venetzia és Lombardia vidékei Amphiteatrumokat, Porticusokat, Templomokat és majorokat mutatnak, hol hajdan Romaiak laktak.

Minekutánna ezen nevezetet kivilágosítottuk, fel vesszük magát az Ausztriai Tiburt. Az előljáró beszéd előtt van mint véd-oszlop M. Gr. Saurau Fő Kancellariushoz, ki született Stájer Országi, egy ajánló levél intézve, kinek mint ugyan tsak Stájer Országi, hódol a' Kiadó; ahoz a' tanult Status emberéhez, ki Horátziussát mind addig 'sebjében hordozta, mig annak értelmét tökéletesen ki nem meritette. Mint a' Tibur elejét az ő neve: úgy ékesíti kő mejjképe az Ernstbrunn Park-jának elejét, a' mellyen három festő Levelék az Ausztriai Tibur Propyléait rajzolják. Hammer Ur fogja leírni a' Sinzendorfi Hertzegség Tiburját annak mulató és gyümölsős kertjeivel, és Márvány Oszlopaival, Festéseivel és a' növevények, kő, és mesterség gyűteményeivel, Oszlopaival és Obeliskusaival, Prometheusával és Isisével.

Az után következik az Ausztriai Tiburban a' Hygea Templomának, a' Marienbadi ásványos vizekben és ferdőkben a' Nymphák szent barlangjainak leírása. Az elsőnek sok ideig esmeretlen, de most igen nagyra betsültetett Nymphaja több izben vetekedik Egeriával a' Ferentz forrása' Nymphájával. — A' Gaststeini ásványos fürdőben (mellynek vidékét Itélőszéki Tanátsos Mitterdorfer Úr írja le) a' kősziklák torkából foly az élet'ifjító forrása, és Carlsbad mindég meg tartja régi hírét, midőn az, mint Brittanniának régi gyógyító forrása a' Statusok Véd Isteni.

nek (Minervának) különös oltalma alatt áll, a' kinek papjai gyakran öszve gyűlnek a' forrásnál, hogy a' magok és a' Státusok' egészségben való maradásáról tanátskozzanak.

Doctor Szartori Ur a' maga Carlsbadról különösen kiadott Zsebkönyvéhez egy toldaléket fog ragasztani, mellyben tudósítást tesz azokról a' Politicusokról, Fő hadi vezérekről, Tudósokról, és más rangjoknál's neveiknél fogva megkülönböztetett vendégekről, kik a' földöt az utolsó esztendőben meglátogatták, és arról a' nevezetes Salak-kőről (melly a' meleg földökben, különösen a' Carlsbadiban a' vízzel fel buzgó, 's le ülepedő fövényből lesz) mellyről már Szolinus is a' brittusi meleg források leírásában emlékezik. *) A' Horátz Tiburjában lévő Neptun barlangjának megfelel az Ausztriaiban a' Duna Örvényének és Forgásának (Scylla és Charybdis) világosító leírása, Bavarus Udvari Tanátsos és Professor Schultes Urtól, és mint az Olasz Tiburból láthatni az Ápennineket, úgy innen a' Karpatusi és Noriai Alpeseket, a' mellyeknek ritka természeti tüneményei, úgymint felhőszakadásai és vízáradásai, az elsőben (Berzeczi Ur) által, ennek Cretinói, a' másodikban (a' Kiadó által) környülállásosan le vagynak írva. Az Alpesen magasan nőtt fenyődiókmellett zöldellik az Ausztriai Tiburban az Egyiptomi szilvafa, mellyet Ragusában Báró Locella talált fel, és a' mellyet Custos Trattinik Ur ajánl az Ausztriai Császárság lakosinak mint olyan plántát, melly ott is tenyész. Az építő mesterségi gyűjteményre nézve megjelennek az Ausztriai Tiburban, Gazdaságbéli Igazgató Eissl Ur által a' Schöngra-

beni Templomnak különösen figyelme-tességet érdemlő kifaragásai, mellyről a' Vaterländische Blätter nevű Ujságban tett első nyilvános tudósítást, és a' mellyben azt a' Niebelungok idejéből való emlékjelnek gyanítja. Bizonyosan sokkal közelebb jár az igassághoz az itt meg próbált építőmesterséges magyarázása ezen ritka és a' Templariusok idejéből való épületnek, a' kik birták az ide fél órányira fekvő Dittersdorfot. Ezen Symbolicus faragások környülállásosan kimagyaráztattak Hammer Ur által a' Templariusok titkos tudományából ilyen című munkában: *Mysterium Baphometis revelatum* (Fundgruben des Orients VI. Band); ohajtani lehetne hogy ezen hijános jegyzések, Hertzeg Lichnowsky pompás munkájában, még minek előtte ezen közép századokból az idő viszontagságai és az ellenség fegyverei között szerentsésen megmaradt tudomány és mesterségbéli régiségek egészen semmivé lennének, valamelly tökéletes magyarázat által pótoltatné ki.

Valamint végre a' Római Villákban nagy emberek képeire talál a' Vándor, úgy az Ausztriai Tiburnak két rejtekeiben is a' Hermann és Jacquin Biographiáik találtatnak mejjképek gyanánt, mellyeknek utóbbika Dr. Raimann Ur halotti beszédéből vétetett, melly olly étellel 's erővel telyes, mint a' plánták, mellyek a' Boldogultat életében környül vették.

Az Ausztria Tiburról való jelentésünk befejezéséül, annak hosszas folyamatot és nevedést kívánunk, 's ohajtjuk hogy mind maga a' Kiadó, úgy minden benne dolgozók muukájokra Horátz Verseit alkalmaztathassak 's kívánságának bétellyesedését megérjék.

Tibur Taurisco positum velono.

Sit meae sedes utinam senectae.

Hor. I. 4.

*) Fontes callidi opiparo exculti ad usus mortalium Quibus fontibus praesul et Minervae numen, in cujus aede perpetui ignes nunquam canescunt in favillas, sed ubi ignis tabuit, vertitur in globos sax eos. Sollinus, cap. XXIV.